

ELS RUQUETS A LA BÍBLIA, AL SANTORAL, AL REFRANYER, I ALS LLOCS MÉS INVERSEMBLANTS...

Ramon Gené Capdevila

Tractàvem l'any passat, monogràficament, de l'aigua, encetant una sèrie d'articles en què preteníem tractar individualment els diferents elements de la festa de Sant Magí i la seva presència i/o transcendència en les Sagrades Escripures i en la nostra vida diària, i ens comprometíem enguany a tractar dels ruquets.

Doncs bé, com que la paraula donada és per complir-la, ens disposem a fer-ho en aquestes línies, i no podem començar sinó destacant que precisament, els ruquets, l'ase, és un dels animals més citats en la Bíblia, i també en els Quaderns del barri de Sant Magí. En efecte, d'una simple recerca a la Bíblia, hom troba 57 coincidències exactes en 54 versets, i no abunden pas els passatges denigrants, sinó que gairebé sempre mostren la seva importància i/o bé en senyalen llur utilitat.¹

¹ La cerca al buscador de la Bíblia Catalana Interconfessional (www.BCI.cat) ens dona 57 coincidències exactes, en 54 versets diferents, per al mot "ase", xifra que s'ampliaria notablement amb "ases" en plural (57 coincidències més), "somerà" (21), "somerés" (16), "mula" (9), "mules" (11) i "pollins" (14). A efectes comparatius, podem

L'ase (*Equus Asinus*, *ruc*, *burro* i/o *si és jove, pollí*), quadrúpede de la família dels èquids (o sigui la mateixa que els cavalls), es considera originari d'Aràbia i va ser domesticat a principis del V^e mil·lenni abans de Crist.

És un animal ben adaptat al terreny abrupte i irregular de Palestina (*i de la Segarra, que és força similar, dit sigui de passada*), i encara que és tingut per tossut i estúpid (*a Egipte ja es representava la ignorància amb un cap d'aquest animal, fet que ha continuat fins als nostres dies*), és més intel·ligent que el cavall, i tot i que no tant ràpid ni tant fort, és un animal pacient i soferit, molt eficient i resistent pel transport de mercaderies o persones (*pot carregar entre el 20% i el 30% del seu pes, i en la Bíblia Jacob compara el seu fill Isaac amb un ase, pel treball dur que feia de portar dures càrregues*) i per realitzar feines agrícoles (*arrossegat la reu, moure les moles al molí...*), que costa menys de mantenir i té llarga vida, pel que és molt apreciat a l'Orient (*i pels nostres*

analitzar d'altres animals com "cavall" (49) "ovella" (40), "serp" (37) o "gos" (17). Cerca de data 29/05/2018.

avantpassats fins fa no massa).

La ciutat de Damasc és anomenada en alguns textos cuneïformes com “*la ciutat dels ases*” (*endevineu quina ciutat de les nostres terres podríem anomenar també així els dies 18 i 19 d’agost, en què es celebra Sant Magí?*)

Als temps bíblics es coneixien tant l’ase domèstic [*jámohr en hebreu*],² com el salvatge [*aróhdh*].³ Quant a l’ase salvatge, se’l cita també, fent un paral·lelisme amb els homes que es troben lluny de Déu, com un animal amb les lligadures deslligades, i exposant el cas de Nabucodonosor, que en els anys de bogeria vivia al desert amb aquests animals, preferint una vida lliure lluny dels humans.⁴

Més abundants són les referències a l’ase domèstic, que s’identifica amb els temps de pau i de treball, mentre el cavall s’identifica amb els temps de guerra. L’ase domèstic és l’animal de muntura corrent, també per les dones, a vegades conduït per un criat, així com l’animal de càrrega, i de les feines agrícoles per excel·lència, i n’hi havia força.⁵ Pràcticament totes les famílies en tenien almenys un, els israelites van aconseguir un botí de 61.000 ases en un sol combat,⁶ i en varen tornar 6.720 del captiveri de Babilònia (*més d’un ase per cada 6 persones*).⁷

També cal indicar que l’ase domèstic coneix fàcilment, per instint, el seu lloc i com tornar a casa, la qual cosa és comparada també amb el poble d’Israel

que no sabia, a voltes, com tornar a Déu (*com pot passar també avui en dia a bona part de la nostra societat*).⁸

Cal tenir en compte també que la Llei procurava el respecte per aquests animals. Així, per exemple, si un ase queia sota el pes de la càrrega havia de ser lliurat de la mateixa i ajudat a alçar, inclús si era l’ase d’un enemic⁹ i tampoc no se’l podia posar en un mateix jou amb un bou, doncs al ser desigual hauria resultat en sofriment per ambdós animals, però en especial per a l’ase, de menor força.¹⁰ (*Avui en dia, en què sembla haver-hi certa consciència social en favor del medi ambient i els drets [?] dels animals i algunes festes i/o tradicions populars són posades en entredit per aquest motiu, cal destacar que la nostra tradició veu d’aquestes arrels i que un servidor no ha vist mai maltractes en la festa de Sant Magí, ans el contrari, els ruquets són també protagonistes de la festa, tractats amb el degut respecte i ben apreciats per tothom. Queda dit, doncs*).

L’ase era també la cavalcadura dels jutges, reis, sacerdots, i altres persones importants,¹¹ i Jesús mateix va entrar a Jerusalem muntat sobre un pollí, un ase jove, en el que no havia muntat mai abans ningú.¹²

Menció apart mereix, finalment, la burra de Balaam, que va arribar a parlar en llenguatge comprensible per al seu amo, i que ens mostra com els humans podem

² Gn. 22,3.

³ Gn. 16,12.

⁴ Jb. 39,5-8; Dt. 5,21.

⁵ 1Sa. 25,18; Is. 30,6; Is. 30,24.

⁶ Nm. 31,32-34.

⁷ Esd. 2,64; Ne. 7,66-69.

⁸ Is. 1,3.

⁹ Ex 23, 5.

¹⁰ Dt. 22,10.

¹¹ Js. 15,18; Jt. 10,3; Jt. 5,10; 1Sa 25,42.

¹² Mt. 21,1-11; Mc. 11,1-10; Lc. 19,28-38; Jn. 12,12-19. Es complí així la profecia que el Messies entraria a la ciutat humilment, muntat en un pollí (*Za. 9,9*).

Sant Sabas.

no adonar-nos dels senyals divins, i com Déu pot valer-se de qualsevol instrument, com la burra en aquest cas, per transmetre el seu missatge.¹³

D'altra banda, si agafem el santoral, trobem també nombroses referències de sants que han estat relacionats d'una o altra manera també amb els ruquets i les mules. Així només a tall d'exemple, el cos de Sant Ramon Nonat (*em permetreu que comenci amb el meu sant, fill de la Segarra i copatró del nostre Bisbat de Solsona*) fou transportat per una mula cega fins al lloc on ara s'aixeca el santuari; Santa Austreberta i Sant Isidre Llaurador van salvar un ase de ser devorat per llops; Sant Solus, veient que un llop volia menjar-se unes ovelles va demanar al seu ase que, en nom de Déu, ajudés les ovelles i aquest va sortir disparat i va matar el llop a coces i mossegades; Sant Suliac de Bretanya va convertir uns burros en pedra ja que entraven a la vinya del monestir –*val a dir que després que els amos dels animals demanessin perdó, els va tornar a l'estat natural*–; a Sant Fèlix de Girona, entre d'altres, el van martiritzar arrossegant-lo amb ases pels carrers; Sant Joan Macias en tingué un que anava i tornava sol al convent recollint amb les alforges els donatius de la població; Sant Lluís Gonzaga, per dominar el seu orgull, va desfilat muntat en un ase mirant endarrere enmig d'una desfilada d'elegants cavalls i llurs orgullosos genets –*òbviament el van xiular, però va aconseguir dominar-se i ser més humil*– i davant de Sant Antoni de Pàdua (*un sant també amb notable devoció cerverina*), un d'aquests animals se li agenollà quan duia la custòdia amb el Santíssim Sagrament, fet que provocà

moltes conversions (*potser per copsar la veritable importància del Corpus Christi a Cervera ens faria falta un miracle com aquest... i potser algú ni així*).

Per últim –*com els bons dramaturgs, ens deixem el més curiós per al final*– hem d'esmentar Sant Sabas de Mutalasca, un sant monjo, força desconegut a occident, però ben conegut en els ambients monàstics d'orient. Nasqué segons les cròniques l'any 439 dC. a Mutalasca, a prop de Cesarea de Capadòcia, a l'actual Turquia, i morí a Mar Saba l'any 532, després d'una llarga vida d'anacoreta i guia de vida monàstica per a molts deixebles, doncs el Patriarca Elies de Jerusalem l'havia nomenat Arximandrita o sigui, superior, de tots els anacoretas o eremites de Palestina. La seva festa es celebra el 5 de desembre.

Relatarem breument dos episodis de la seva vida.¹⁴ Durant el seu primer recés al desert, juntament amb Sant Eutimi, el seu mestre, i Domicià, Sant Sabas va arribar a perdre el coneixement a causa de la set i Sant Eutimi va demanar a Crist que s'apiadés d'ell, va colpejar a terra amb el bastó i en va sortir una font que va donar noves forces al nostre Sant. (*Quin altre Sant, ben conegut nostre, va fer el mateix, no pas per un company, amic i deixeble, com Sant Eutimi, sinó pels soldats que l'anaven a matar?*)

En una altra ocasió, en què Sant Sabas arribà a tenir 150 deixebles i es decidí a fundar un monestir, sorgí novament

¹⁴ Deixem doncs la resta de la seva hagiografia, per qüestions d'espai, si bé hom pot trobar-la fàcilment amb una recerca simple a Internet o en els goigs, una versió dels quals reproduïm i que conté algunes reminiscències amb els goigs de Sant Magí que coneixem.

¹³ Nm. 22,20-35.

GOIGS DEL GLORIÓS
SANT SABAS ABAD

Que se celebra lo

dia 5 de Desembre.

NASQUE
en lo añ 439.

MORI
en 5 de desembre 551.

Puig que sou tant piadós,
dirigiú l' anima mia:
Oiu al que ab Vos confia
Sant Sabas molt gloriós.

En Capadocia nasqueren
de pares ab nobles blasous,
y devotas oracions
sent infant sempre ya fereu:
comensareu vida pia
per ser home molt ditjós;
Oiu al &c.

Vuit anys habiau cumplert
cuant en monastir entrareu,
y ab est acte demostrareu
creu ya devot perfet;
la abstinencia fou la guia
que seguireu tant zelós; &c.

Ab molta perseverancia
tingueren humilitat,
obediencia y castedat
heu seguit ab gran constancia:
per aixé tots á porfia
vos diuhen Sant virtuós; &c.

Lusbel os volgué tentar,
y la tentació apartareu
cuant la poma trapitjareu
que desijabau menjar;
lo vot fereu luego Vos
no menjarne cap mes dia; &c.

Vostra devoció fou tanta;
que déu anys habent estat
en un monastir tancat
partireu per Terra Santa:
visitareu ab alegria
aquell lloch tant preciós;
Oiu al &c.

Sant Eutímio insinuá
que fesseu gran penitencia,
y Vos ab molta prudencia
á la soledat vau aná:
herbas que la terra eria
alimentaren vostre eos; &c.

Después de Anacoretas
volguereu ser fundador,
dedicant á Deu Senyor
una vida molt perfecta:
set convents foren la via
que fundareu molt gosós; &c.

Defensor gran de la fé
heu estat anomenat,
y socorro Deu ha dat
á aquell que vos prega be:
per Vos ausili se envia
al que está necessitat; &c.

De mort santa victoriós
fill estimat de Maria:
Oiu al que en Vos confia
Sant Sabas molt gloriós.

¶ *Justum deduxit Dominus per vias rectas.* -
OREMUS.

¶ *Et ostendit illi regnum Dei.*

Intercessio nos, quæsumus Domine, Beati Sabæ Abbatis commendet, ut quod nostris meritis non valeamus, ejus patrocinio assequamur. Per Christum &c.

Corrua del Repartiment de l'Aigua. Fotografia de Sebastià Caus.

el problema de l'escassetat d'aigua. En aquest cas fou precisament un ase el que el posà sobre la pista. Va manar excavar on l'ase assenyalava i en varen descobrir una font d'on van poder beure moltes generacions. (*veieu com són els ases d'importants?*).

La importància dels ruquets en la societat, fins no fa pas massa, cristal·litzà també en un gran nombre d'anècdotes, contes, i refranys o locucions (*“brams d'ase no puguen al cel”, “ja pots xiular si l'ase no vol beure”, “no és la mel per a la boca de l'ase”, “de Joseps, Joans i ases, n'hi ha per totes les cases”* o *“sense dir ni ase ni bèstia”*, per citar-ne només uns

quants exemples ben coneguts), i també, en trobaríem, d'ases, com expressem en el títol, en els llocs més inversemblants, com menjant herba dalt del campanar de Solsona, però això donaria per un altre article...

A Cervera som molt més sensats (*o no*), dalt del campanar hi tenim les campanes, els campaners i tothom que s'anima a pujar -si bé durant un temps, certament, va haver-hi una campana o esquella anomenada precisament *“talons d'ase”*- i els ruquets... bé, els ruquets els veurem, si Déu vol, com cada any, a l'entrada i repartiment de l'aigua de Sant Magí de la Brufaganya! Us hi esperem. Bona festa a tothom!